

Dosarul nr.3ra-695/22
2-20039597-01-3ra-13072022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud.: V. Dodon)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Minciuna, V. Negru, E. Palanciuc)

DECIZIE

28 decembrie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Nina Vascan
Nicolae Craiu
Dumitru Mardari
Aliona Miron

examinând recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate a Republicii Moldova,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Tîrșu Mihai împotriva Autorității Naționale de Integritate a Republicii Moldova cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil,

împotriva deciziei din 20 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul depus de Autoritatea Națională de Integritate a Republicii Moldova și menținută hotărârea din 15 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă:

La 23 martie 2020, Tîrșu Mihai a depus cerere de chemare în judecată în procedura contenciosului administrativ împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 05 martie 2020, Inspectoratul de Integritate al Autorității Naționale de Integritate a emis actul de constatare nr.32/10, prin care s-a constatat că dânsul, deținând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese prin nedeclararea în modul și în termenul stabilit a conflictului de interese și nesoluționarea acestuia prin abținere, exprimat prin luarea unilaterală a deciziei de semnare a contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20

martie 2019 și anexei la acesta prin intermediul persoanei terțe, directorului adjunct al institutului de Energetică, XXXXX, în calitate de autoritate contractantă și, respectiv, Mihai Tîrșu în calitate de prestator de servicii.

Totodată, a fost sesizată autoritatea responsabilă de numire în funcție, în termen de 5 zile din momentul în care actul de constatare va rămâne definitiv, în vederea încetării raporturilor de muncă ori de serviciu cu el.

La fel, a fost decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești, prin care se confirmă existența conflictului de interese, fiind înscris în Registrul de stat al persoanelor, care au interdicția de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești, prin care se confirmă existența conflictului de interese.

La 13 martie 2020, a luat cunoștință cu actul de constatare al Inspectoratului de Integritate nr.32/10 din 05 martie 2020, pe care l-a recepționat cu aviz de recepție.

Reclamantul și-a manifestat dezacordul cu actul de constatare al Inspectoratului de Integritate nr.32/10 din 05 martie 2020, considerându-l ilegal, nemotivat, arbitrar, ce contravine prevederilor legislației în vigoare.

La emiterea actului administrativ contestat, autoritatea publică emitentă a limitat drepturile sale garantate de legislația națională, cât și cea internațională, privându-l de dreptul de a munci și de a obține o sursă de existență.

De asemenea, autoritatea emitentă a neglijat prevederile art.21 din Constituție potrivit cărora orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

La emiterea actului administrativ au fost încălcate prevederile art.6§2 din CEDO potrivit cărora, orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită, precum și a fost încălcat principiul securității raporturilor juridice, deoarece au fost afectate drepturile dobândite anterior și anume, dreptul de a munci, dreptul de a primi o remunerație pentru munca prestată, fără a se ține cont și fără a fi pusă la bază protejarea anumitor interese publice așa cum prevede legislația în vigoare.

Totodată, potrivit art.23 alin.(3) din Codul administrativ, orice diferență de tratament trebuie justificată în mod obiectiv, ceea ce definitiv lipsește în speță, or, o asemenea procedură cu privire la încheierea contractelor similare are loc în patru instituții afiliate, și mai mult în cadrul Institutului de Energetică exact aceiași procedură a urmat în legătură cu orice contract similar semnat până în prezent.

Prin urmare, măsurile aplicate de ANI în privința lui sunt disproporționale și contravin legii. Or, sarcina fundamentală a autorităților publice în cazul în care acestea emit acte administrative, este ca scopul urmărit să fie proporțional cu

circumstanțele ce au stat la baza emiterii acestui act și nu în ultimul rând existența motivării.

Din conținutul actului administrativ contestat nu rezultă scopul urmărit de către Inspectoratul de Integritate în legătură cu constatarea încălcării de către el, în calitate de director interimar al Institutului de Energetică, a regimului juridic al conflictelor de interese, prin nedeclararea în modul și în termenul stabilit a conflictului de interese și nesoluționarea acestuia prin abținere, exprimat prin luarea unilaterală a deciziei de semnare a contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXXX din 20 martie 2019 și anexei la acesta prin intermediul persoanei terțe - directorului adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX, în calitate de autoritate contractantă și dânsul în calitate de prestator de servicii, or, aceasta este un element inseparabil ce stă la baza actului administrativ.

De fapt, autoritatea publică emitentă a preluat conținutul unor prevederi legale ce privesc conflictul de interese și a admis interpretarea extensivă defavorabilă a acestor prevederi.

Mai mult, autoritatea publică emitentă nu a dat apreciere și nu a supus examinării toate evenimentele premergătoare încheierii contractului enunțat, or, el a prezentat poziția sa cu privire la eveniment și a prezentat un set de acte, care sunt contextul contractului încheiat, cu toate acestea, autoritatea emitentă nu le-a dat apreciere.

Cu atât că, semnarea contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXXX din 20 martie 2019, care a fost recunoscut de către autoritatea emitentă ca conflict de interese, a fost precedată de un set de evenimente despre care trebuia să se reflecte în actul contestat.

Afară de aceasta, conform actului nr.XXXXXX din 23 octombrie 2018 de predare-recepție a lucrărilor efectuate conform contractului de finanțare nr.XXXXXX din 29 mai 2018, executorul a predat, iar beneficiarul a recepționat lucrările efectuate, cu costul total de XXXXX de lei.

Totodată, prin acordul adițional nr.XXXXXX din 28 decembrie 2018, termenul de prestare a serviciilor prevăzute în contractul XXXXX din 29 mai 2018 a fost prelungit până la 15 martie 2019, iar valabilitatea acestuia a fost stabilit până la 31 martie 2019.

De asemenea, din actul nr.XXXXXX din 27 iunie 2019 de predare-recepție a lucrărilor efectuate conform contractului de finanțare nr.XXXXXX din 29 mai 2018, executorul a predat, iar beneficiarul a recepționat lucrările efectuate, cu costul total de XXXXX de lei.

Potrivit contractului de finanțare și executare a proiectului de cercetare nr.XXXXXX din 15 ianuarie 2019, încheiat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării denumite „Autoritate contractantă” și Institutul de Energetică denumit „beneficiar”, ultimul în vederea executării proiectului de cercetare, elaborarea și argumentarea soluțiilor și mijloacelor tehnice inovative întru eficientizarea domeniului asigurării cu energie, i-a fost aprobat finanțarea acestuia în sumă de

XXXXX de lei din mijloacele bugetului de stat aprobat pe anul 2019, precum și XXXXX de lei cofinanțare.

În prestarea serviciilor de realizare a „studiului de fezabilitate privind conectarea/reconectarea la SAGET a clădirilor publice” stipulate în contractul nr.XXXXX din 29 mai 2018, conform documentelor confirmative prezentate, devizul de cheltuieli a proiectului, descifrări la devizul de cheltuieli pe coduri economice au fost antrenați 10 angajați ai Institutului, inclusiv dânsul în calitate de director și contabilul-șef.

Reclamantul a precizat că, cu fiecare angajat al Institutului, participant în proiect, la 20 martie 2019 a fost încheiat contract de prestări servicii de cercetări științifice cu indicarea codului CPV (sistemul unic de clasificare a achizițiilor publice), obiectul contractelor fiind indicat: furnizarea de prestări servicii de cercetări științifice în cadrul contractului nr.XXXXX din 29 mai 2018 „Achiziționarea serviciilor de realizare a Studiului de fezabilitate privind conectarea/reconectarea la SAGET a clădirilor publice”.

La 20 martie 2019, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, fiind organul ierarhic superior al Institutului de Energetică deja cunoștea despre faptul că el era participant în proiectul enunțat, iar semnarea contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20 martie 2019, a fost finalitatea acestui proiect, or, dânsul în cadrul contractului de finanțare și executare a proiectului de cercetare nr.XXXXX din 15 ianuarie 2019, încheiat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării denumit „autoritate contractantă” și Institutul de Energetică denumit „beneficiar” din numele căruia a semnat el.

Reclamantul a subliniat că, Institutul de Energetică este o instituție afiliată Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, fiind organul ierarhic superior. Or, în cazul în care autoritatea publică enunța în actul administrativ scopul urmărit, prin constatarea conflictului de interese și aplicarea sancțiunilor în acest sens, justițiabilul putea să verifice proporționalitatea măsurilor aplicate de către autoritatea publică cu circumstanțele faptei.

În actul contestat s-a indicat că în temeiul prevederilor legale prevăzute la art.20 alin.(1) lit.c) și art.37 alin.(2) din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate au fost consultate și extrase date din registrul informațional de stat al Serviciului Fiscal de Stat, care confirmă veniturile sale de la Institutul de Energetică, ceea ce denotă relația cu caracter patrimonial cu Institutul de Energetică în calitate de autoritate contractantă a obiectului contractului de prestări servicii de cercetare științifică nr.XXXXX din 20 martie 2019.

De asemenea, autoritatea emitentă nu a indicat și nu a motivat în mod expres care tip de conflict de interese a reținut, or, legea indică trei modalități ale acestuia.

Pe lângă acesta, la data de 15 ianuarie 2019 Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, fiind organul ierarhic superior al Institutului de Energetică, cunoștea despre faptul că dânsul este participant în proiectul enunțat și că urmează semnarea contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20 martie 2019, că acesta era finalitatea proiectului, în cadrul contractului de finanțare și

executare a proiectului de cercetare nr.XXXXX din 15 ianuarie 2019, încheiat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării denumit „Autoritate contractantă” și Institutul de Energetică denumit „Beneficiar” din numele căruia l-a semnat.

Reclamantul consideră că, nu era logic ca el să se adreseze Ministerului Educației, Culturii și Cercetării despre faptul semnării contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20 martie 2019, din moment ce la data de 15 ianuarie 2019 încheiase contractul de finanțare și executare a proiectului de cercetare nr.XXXXX.

De altfel, autoritatea emitentă nu a constatat pe cine trebuia să anunțe (pe șeful ierarhic sau organul ierarhic superior) imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se afla.

La caz, lipsește conflictul de interese la semnarea contractului nr.XXXXX din 20 martie 2019 și anexei la acesta privind prestarea serviciilor de cercetare științifică, or, semnarea acestui act juridic a fost finalitatea contractului de finanțare și executare a proiectului de cercetare nr.XXXXX din 15 ianuarie 2019, încheiat între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării denumit „autoritate contractantă și Institutul de Energetică denumit „beneficiar” din numele căruia el l-a semnat, precum și a proiectului obținut încă în anul 2016, coordonatorul căruia ea.

Mai mult, la semnarea contractului nr.XXXXX din 20 martie 2019 și a anexei privind prestarea serviciilor de cercetare științifică, nu a fost capabil să influențeze exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică, deoarece etapa era deja depășită.

Cele menționate denotă că a participat la semnarea contractului în calitate de cercetător, despre care fapt organul ierarhic superior a cunoscut încă din anul 2018, iar în anul 2019 același organ ierarhic superior, cunoscând cu certitudine că el este directorul interimar al Institutului de Energetica, l-a acceptat în acest proiect, finanțat extrabugetar de stat, ba chiar, a semnat contractul din 15 ianuarie 2019.

În asemenea circumstanțe, reclamantul consideră că autoritatea emitentă nu a motivat actul contestat, care contravine prevederilor legislație în vigoare, din care cauză urmează a fi anulat.

În contextul enunțat, Tîrșu Mihai a solicitat admiterea acțiunii, anularea Actului de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate.

Prin hotărârea din 15 iunie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani a fost admis acțiunea depusă de Tîrșu Mihai și anulat Actul de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 emis de către Autoritatea Națională de Integritate.

La 22 iunie 2021, Autoritatea Națională de Integritate a depus apel împotriva hotărârii primei instanțe.

La 02 noiembrie 2021, Autorității Naționale de Integritate i-a fost notificată hotărârea integrală a primei instanțe (f.d.100).

La 18 noiembrie 2021, Autoritatea Națională de Integritate a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea hotărârii din 15 iunie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii.

Prin decizia din 20 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul depus de Autoritatea Națională de Integritate și s-a menținut hotărârea din 15 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

La 21 aprilie 2022, Autoritatea Națională de Integritate a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, iar la 18 iulie 2022 a prezentat motivarea recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii.

În susținerea recursului Autoritatea Națională de Integritate a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, nu au fost dovedite circumstanțele considerate de instanța de apel ca fiind stabilite, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material, în special a aplicat eronat prevederile art.60 din Codul administrativ referitor la durata procedurii administrative, care nu sunt aplicabile speței, dar trebuiau să fie aplicate prevederile art.27 din Codul administrativ.

De asemenea, instanțele de judecată ierarhic inferioare nu au ținut cont de faptul că, în rezultatul examinării sesizării și materialului probator administrat, inspectorul de integritate a constatat că intimatul Mihai Tîrșu în calitate de subiect al declarării și anume în calitate de director interimar al Institutului de Energetică, a fost chemat să semneze cu sine însuși un contract de prestări servicii de cercetare științifică, unde în calitate de cercetător științific urma să presteze pentru Institutul de Energetică servicii contra unei remuneri în sumă de XXXXX de lei.

Deși, se afla într-un conflict de interese real pe care urma să-l declare și să-l soluționeze conform art.12 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale la Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Mihai Tîrșu a încheiat contractul de prestări servicii de cercetare științifică nr.XXXXX din 20 martie 2019 cu anexe, în care avea interese personale ce rezultă din activitatea sa în calitate de persoană privată (cercetător științific), prin intermediul terțului (vice directorul interimar al Institutului de Energetică, XXXXX).

Recurentul a reținut că Mihai Tîrșu a încălcat regimului juridic al conflictelor de interese în calitate sa de director interimar al Institutului de Energetică și nu în calitate de cercetător științific.

Concluziile inspectorului de integritate au fost fundamentate pe depozițiile lui XXXXX, vice directorul interimar al Institutului de Energetică care a comunicat că dânsul a semnat contractul și anexele, deoarece semnarea contractului de către Mihai Tîrșu ar fi generat un conflict de interese real și pentru că a fost împuternicit să semneze documentele contabile/financiare.

Contractul de prestări servicii de cercetare științifică nu este un document financiar-contabil pentru care XXXXX a indicat că a fost împuternicit de a-l semna, respectiv acest act juridic urma a fi semnat nemijlocit de către conducătorul Institutului de Energetică.

Mai mult, XXXXX a informat că a fost împuternicit de a semna actele financiare-contabile în lipsa directorului, iar Mihai Tîrșu, tot din spusele primului, la momentul semnării contractului, se afla la locul de muncă.

Astfel, intimatul, fiind conștient de conflictul de interese real creat, a decis implicarea vice-directorului interimar în procesul de încheiere a actului juridic în urma cărui urma să beneficieze de o remunerare în sumă de XXXXX de lei, care la rândul său, a semnat contractul de pretări servicii de cercetare științifică din numele Institutului de Energetică cu cercetătorul științific, Mihai Tîrșu.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 20 aprilie 2022, în ședință publică.

Actele cauzei atestă faptul că copia dispozitivului deciziei a instanței de apel a fost notificată Autorității Naționale de Integritate la 22 aprilie 2022, prin intermediul poștei electronice, fapt ce rezultă din scrisoarea instanței de apel anexată la actele cauzei (f.d. 161) .

Totodată, din materialele cauzei rezultă că, la 06 iulie 2022 Autorității Naționale de Integritate i-a fost notificată copia deciziei integrale a instanței de apel, fapt ce se confirmă prin scrisoarea anexată la actele cauzei (f.d.165).

În condițiile enunțate, recursurile (inițial și cel motivat) din 21 aprilie 2022 și respectiv din 18 iulie 2022, au fost depuse în conformitate cu prevederile art.245 din Codul administrativ.

La 26 iulie 2022 și ulterior la 30 noiembrie 2022, întru respectarea dreptului părților la un proces echitabil, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa lui Mihai Tîrșu și reprezentantului împuternicit al acestuia, avocata Spînu Ludmila, copia recursului (preventiv și motivat) depus de Autoritatea Națională de Integritate, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței (f.d.177-178, 199-202).

La 15 decembrie 2022, Tîrșu Mihai, reprezentat de avocata, Spînu Ludmila a depus referință, solicitând respingerea recursului depus de Autoritatea Națională de Integritate, cu menținerea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, pe care le consideră legale și întemeiate.

Referitor la termenul general de finalizare a procedurii administrative, intimatul a indicat că Legea nr.133 din 17 iunie 2016, în redacția legii din 01 ianuarie 2019, până la modificări, nu prevedea un termen special, mai extins, la caz urmând a fi aplicate dispozițiile art.60 alin.(1), (4) și (5) din Codul administrativ,

care statuează că, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Din motive justificate legate de complexitatea obiectului procedurii administrative, termenul general poate fi prelungit cu cel mult 15 zile. Această prelungire are efect doar dacă este comunicată în scris participanților la procedura administrativă în termen de 30 de zile, împreună cu motivele prelungirii. În mod excepțional, când în procedura administrativă se înregistrează cazuri de complexitate deosebită care necesită timp pentru prelucrarea documentelor, autoritatea publică poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea procedurii administrative, care nu va depăși 90 de zile.

Mai mult, presupusa încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese a fost comisă prin semnarea contractului din 20 martie 2019, pe când Autoritatea Națională de Integritate face referire cu efect retroactiv la art.37 alin.(6) din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, cu modificările din 29 octombrie 2021.

Prin urmare, la caz este aplicabil termenul general de 30 de zile prevăzut de Codul administrativ. Cu toate acestea, procedura administrativă a derulat peste termenul legal.

La fel, și argumentele Autorității Naționale de Integritate privind constatarea conflictului de interese sunt eronate, deoarece pentru a stabili conflict de interese Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale impune 3 condiții strict-obligatorii care urmează să fie întrunite cumulativ și anume: apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii; în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial; care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

În speță, lipsește al treilea element, or, semnarea contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20 martie 2019 a fost finalitatea unui proiect care nu mai putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

La caz, nu este prezent conflict de interese real, întrucât etapa de semnare a contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20 martie 2019 a fost un finală, consecință a încheierii mai multor contracte și acorduri în temeiul proiectului enunțat anterior.

Completul specializat pentru examinare acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție examinând admisibilitatea recursului depus de Autoritatea Națională de Integritate, prin încheierea din 19 octombrie 2022 a Curții Supreme de Justiție, l-a numit pentru examinare în fond în complet din 5 judecători.

Conform art.247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată.

În speță, completul specializat pentru examinare acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a considerat inoportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs, deoarece criticile recurenței au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi admis, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii, din următoarele motive.

Conform art.248 alin.(1) lit.c) din Codul administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

În conformitate cu art.194 alin.(2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Aplicabile litigiului sunt și prevederile art.244 alin.(2) coroborat cu art.231 alin.(2) din Codul administrativ, care reglementează că, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap.III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap.II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La acest capitol, se rețin și dispozițiile art.22 alin.(1) coroborat cu art.219 alin.(1) din Codul administrativ, care stipulează că, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Conform art.224 alin.(1) lit.f) din Codul administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă hotărâre de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată, dacă nu sunt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărâri prevăzute la lit. a)–e).

Autoritățile publice și instanțele de judecată competente, conform art. 21 din Codul administrativ, trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercitarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate. Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Colegiul lărgit notează că unul dintre principiile procedurii de contencios administrativ potrivit art. 36 din Codul administrativ, constituie principiul supremației dreptului, care prevede că instanța de judecată competentă să soluționeze acțiunile în contencios administrativ este obligată să respecte principiul

supremației dreptului, în conformitate cu care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui sunt considerate valori supreme și sunt garantate de stat. Instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Conform jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului instanța de judecată, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii (cauza Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09 decembrie 1994 §27).

Articolul 93 din Codul administrativ stipulează că, fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția. Prin derogare de la prevederile alin.(1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale. Reglementări suplimentare sau derogatorii sunt admisibile doar în baza prevederilor legale.

Din actele cauzei rezultă că, la 23 martie 2020, Tîrșu Mihai s-a adresat în judecată cu prezenta acțiune, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Autorității Naționale de Integritate, solicitând anularea Actului de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020.

Fiind investită cu judecarea cauzei în prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani prin hotărârea din 15 iunie 2021 a admis acțiunea depusă de Tîrșu Mihai și a anulat Actul de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 emis de către Autoritatea Națională de Integritate.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, Autoritatea Națională de Integritate a contestat cu apel hotărârea din 15 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Judecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 20 aprilie 2022 a respins apelul depus de Autoritatea Națională de Integritate și a menținut hotărârea din 15 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Prima instanță și instanța de apel au motivat soluțiile de admitere a acțiunii depuse de Tîrșu Mihai prin faptul că, în litigiu nu s-a constatat conflict de interese la semnarea contractului nr.XXXXXX din 20.03.2019, de către ultimul, în calitate de prestator de servicii, și nicidecum în calitate de director interimar al Institutului de Energetică, iar autoritatea contractantă în cazul dat era Institutul de Energetică reprezentată prin directorul adjunct, XXXXX.

Instanțele de judecată ierarhic inferioare au stabilit că Mihai Tîrșu nu se regăsește printre condițiile prevăzute la art.3 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale, acționând în calitate de prestator de servicii. Or, art.12 alin.(3)-(5) din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, cert statuează că, conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și

juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

De asemenea, instanțele de judecată ierarhic inferioare au constatat încălcarea termenului de desfășurare a procedurii de control de către ANI prevăzut la art.60 din Codul administrativ, motivând că, sesizarea a fost depusă la 22 septembrie 2019, iar procedura s-a finalizat abia la 05 martie 2020, cu emiterea actului de constatare nr.32/10 (f.d.13-18), ceea ce denotă că, procedura administrativă a depășit termenul legal de 30 zile și cel maximal de 90 zile.

Prima instanță și instanța de apel au reținut că, în situația în care nici Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr.132 din 17 iunie 2016 și nici Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr.133 din 17.06.2016, nu instituie careva norme cu privire la termenii de finalizare a procedurii de control și de emitere a actului de constatare, acest termen urmează a fi verificat prin prisma Codului administrativ, care la art.60 alin.(1),(4) și (5), stipulează că, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Din motive justificate legate de complexitatea obiectului procedurii administrative, termenul general poate fi prelungit cu cel mult 15 zile. Această prelungire are efect doar dacă este comunicată în scris participanților la procedura administrativă în termen de 30 de zile, împreună cu motivele prelungirii. În mod excepțional, când în procedura administrativă se înregistrează cazuri de complexitate deosebită care necesită timp pentru prelucrarea documentelor, autoritatea publică poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea procedurii administrative, care nu va depăși 90 de zile.

Instanțele de judecată au reținut că, art.60 din Codul administrativ stipulează că, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel, respectiv, nicio altă prevedere legală, care să fie pertinentă și aplicabilă acestor raporturi juridice, nu instituie alte termene, prin urmare se vor aplica cerințele capitolului III din Codul administrativ, iar drept consecință, în sensul art.60 alin.(5) Codul administrativ, în mod excepțional, când în procedura administrativă se înregistrează cazuri de complexitate deosebită care necesită timp pentru prelucrarea documentelor, autoritatea publică poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea procedurii administrative, care nu va depăși 90 de zile, deci în prezenta speță, ANI a avut la dispoziție un termen maxim de 90 zile pentru a finaliza procedura administrativă. Or, începutul termenului de control corespunde zilei în care la Autoritatea Națională de Integritate a fost înregistrată sesizarea, adică cu data de 22.09.2019 și, respectiv, procedura de control urma a fi închisă în termen de 30 zile, adică la data de 22 octombrie 2019, cu posibilitatea prelungirii termenului cu cel mult 15 zile, dar, în orice caz, procedura administrativă nu putea depăși 90 zile și trebuia finalizată la 21 decembrie 2019, însă aceasta a fost finisată abia la 05 martie 2020.

Drept urmare, instanțele de judecată au concluzionat că, actul de constatare a fost emis cu încălcarea termenului.

Judecând cauza în ordine de recurs, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră soluțiile și concluziile instanței de apel și a primei instanțe ca fiind neîntemeiate, fapt ce rezultă din aprecierea arbitrară a probelor administrate la materialele cauzei și interpretarea eronată a prevederilor legale aplicabile raportului juridic litigios, din motivele ce succed.

Conform art.10 alin.(1) din Codul administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

Potrivit art.11 alin.(1) din Codul administrativ, actele administrative individuale pot fi: a) acte defavorabile – actele care impun destinatarilor lor obligații, sancțiuni, sarcini sau afectează drepturile/interesele legitime ale persoanelor ori care resping, în tot sau în parte, acordarea avantajului solicitat; b) acte favorabile – actele care creează destinatarilor săi un beneficiu sau un avantaj de orice fel.

Reieșind din prevederile art.17 din Codul administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Din dispozițiile art.20 din Codul administrativ, dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.

Conform art.118 alin.(1) din Codul administrativ, motivarea este operațiunea administrativă prin care se expun considerentele care justifică emiterea unui act administrativ individual. În motivare se indică temeiurile esențiale de drept și de fapt pe care le-a luat în considerare autoritatea publică pentru decizia sa. Din motivarea deciziilor discreționare trebuie să poată fi recunoscute și punctele de vedere din care autoritatea publică a reieșit la exercitarea dreptului discreționar. Motivarea trebuie să se refere și la argumentele expuse în cadrul audierii.

Potrivit art. 189 alin.(1) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

Conform art.206 alin.(1) din Codul administrativ, o acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru: a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare).

Din sensul acțiunii rezultă că, Tîrșu Mihai solicită anularea actului de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 emis de Autoritatea Națională de Integritate, ceea ce constituie o acțiune în contestare.

Totodată, potrivit art.224 alin.(1) din Codul administrativ, examinând acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărâri: f) respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sunt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărâri prevăzute la lit.a)–e).

Conform art.28 alin.(1) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (în redacția legii din 04 ianuarie 2019), autoritatea efectuează controlul averii și al intereselor personale din oficiu ori la sesizarea unor persoane fizice sau juridice, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale metodologiei de efectuare a controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor. Sesizarea făcută de persoane fizice sau juridice cu rea-credință atrage după sine răspunderea juridică a celui care a făcut sesizarea.

Potrivit art.30 alin.(1) din aceeași Lege, sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice de drept public sau de drept privat, precum și cele din oficiu se înregistrează imediat și se repartizează aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor.

Reieșind din prevederile art.31 alin.(1) din Legea nr.132/2016 (în redacția legii din 04 ianuarie 2019), în termen de 15 zile de la data repartizării sesizărilor, inspectorul de integritate efectuează verificarea prealabilă a acestora. În cadrul verificării prealabile, inspectorul de integritate verifică respectarea condițiilor de formă și conținut ale sesizărilor și existența bănuielii rezonabile privind încălcarea regimului juridic de declarare a averii și a intereselor personale. Verificarea prealabilă include validarea datelor din declarațiile de avere și interese personale prin intermediul sistemului informațional e-Integritate. Verificarea prealabilă se finalizează cu emiterea unui proces-verbal de inițiere a controlului sau de refuz al inițierii controlului.

Potrivit art.37 alin.(1) din aceeași Lege, după repartizarea aleatorie a sesizării de efectuare a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate va dispune începerea controlului.

Din actele cauzei rezultă că, la 23 septembrie 2019, Direcției juridice a ANI a fost repartizată spre examinare demersul nr.15-08/778 din 04 septembrie 2019 al Ministerului Finanțelor, înregistrat cu nr.4332, din conținutul căruia rezultă bănuieli rezonabile despre faptul admiterii situației de conflict de interese consumat, cu încălcarea cerințelor legale privind declararea și soluționarea conflictului de interese de către directorul interimar al Institutului de Energetică, Mihai Tîrșu, și anume, că la 20 martie 2019 a fost semnat contractul de prestări servicii de cercetare științifică între Institutul de Energetică (în persoana directorului adjunct XXXXX) în calitate de autoritate contractantă pe de o parte și prestatorul de servicii în numele lui Tîrșu Mihai, fiind în același timp directorul interimar al Institutului de Energetică, pe de altă parte (f.d.1 din dosarul administrativ).

Prin Nota de serviciu din 24 septembrie 2019 a specialistului principal al Direcției juridice, Ilie Șaptefrăți, adresată președintelui Autorității Naționale de Integritate, Rodica Antoci, a fost remis materialul conform competenței către Inspectoratul de integritate al ANI pentru verificare prealabilă și inițierea controlului (f.d.3 dosarul administrativ).

La 25 septembrie 2019, sesizarea a fost repartizată în mod aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor, inspectorului de integritate al Inspectoratului de integritate al Autorității Naționale de Integritate, Ion Crețu, care prin procesul-verbal din 01 octombrie 2019, în conformitate cu art.31 din Legea nr.132/2016, a dispus inițierea controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese de către Mihai Tîrșu, director interimar al Institutului de Energetică, manifestat prin nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese apărut până la semnarea contractului de prestări servicii de cercetare științifică între Institutul de Energetică și prestatorul de servicii în numele lui Mihai Tîrșu (f.d.4-5 din dosarul administrativ).

Prin scrisoarea nr.04-10/2368 din 03 octombrie 2019, notificată lui Mihai Tîrșu la 09 octombrie 2019, a fost informat despre inițierea în privința sa a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese și despre drepturile prevăzute la art.33 din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (f.d.25, din dosarul administrativ).

Potrivit răspunsului Institutului de Energetică, înregistrat la ANI la 21 octombrie 2019 cu nr.5152, s-a constatat că Mihai Tîrșu a fost angajat în funcția de director al Institutului de Energetică la 29 ianuarie 2015 – până la 29 ianuarie 2019 în baza contractului managerial nr.XXXXXX din 29 ianuarie 2015 încheiat între președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova, Gheorghe Duca, și directorul Institutului de Energetică al AȘM, Tîrșu Mihai (f.d.29, 45-49, din dosarul administrativ).

Prin ordinul nr.XXXXXX din 21 ianuarie 2019 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM, au încetat raporturile de serviciu cu Mihai Tîrșu, director al Institutului de Energetică, de la data de 29 ianuarie 2019, iar prin ordinul nr.XXXXXX din 22 ianuarie 2019 al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM, Tîrșu Mihai a fost numit în funcția de director interimar al Institutului de Energetică, de la 30 ianuarie 2019, prin acordul părților, pe perioadă determinată, până la numirea directorului ales pe bază de concurs, cu dreptul primei semnături și aplicarea ștampilei pe documentele bancare și financiare ale instituției, cu salariul de funcție, conform statutului de personal aprobat, care activează până în prezent (f.d.51-52, din dosarul administrativ).

Conform art.3 alin.(1) lit.e) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale (în redacția legii din 01 ianuarie 2019), subiecți ai declarării averii și a intereselor personale sunt: conducătorii organizațiilor publice și adjuncții acestora.

În acest sens, Colegiul lărgit reține că, interimarul preia de drept plenitudinea competențelor titularului, fiind subiect al declarării pe perioada interimatului, fapt

ce rezultă din §20 din decizia de inadmisibilitate nr.87 din 22 noiembrie 2016 a Curții Constituțional.

Astfel, Mihai Tîrșu, exercitând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, are calitatea de subiect a declarării averii și a intereselor personale.

Totodată, potrivit răspunsului nr.5152 din 21 octombrie 2019 al Institutului de Energetică, precum și materialelor anexate la acesta, s-a constatat că Mihai Tîrșu, deținând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, în calitate de prestator de servicii, pe de o parte, și Institutul de Energetică, în calitate de autoritate contractantă, pe de altă parte, reprezentată de directorul adjunct XXXXX, au semnat la 20 martie 2019 contractul nr.XXXXX de prestări servicii de cercetări științifice cod XXXXX și Anexa la acesta (f.d.29-33, din dosarul administrativ).

Potrivit contractului nominalizat obiect al acestuia a constituit furnizarea de către Mihai Tîrșu (în calitate de cercetător științific coordonator în electrotehnică) de prestări servicii de cercetări științifice în cadrul contractului nr.XXXXX din 29 mai 2018 (XXXXX) „Achiziționarea serviciilor de realizare a Studiului de fezabilitate privind conectarea/reconectarea la SACET a clădirilor publice”. Termenul de îndeplinire a serviciilor prestate fiind de la 29 mai 2018 – până la 15 martie 2019. Costul serviciilor constituind suma de XXXXX de lei.

Conform art.20 alin.(1) din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, inspectorul de integritate are următoarele drepturi: c) să acceseze on-line, gratuit, registrele de stat ale organizațiilor, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare a acestora, în exercitarea atribuțiilor ce țin de verificarea averilor și a intereselor personale, a conflictelor de interese, incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

În procesul controlului, inspectorul de integritate, Ion Crețu, a stabilit că din extrasele din Registrul informațional de stat al Serviciului Fiscal de Stat, rezultă că Mihai Tîrșu a confirmat venituri de la Institutul de Energetică, ceea ce denotă că ultimul are relații cu caracter patrimonial cu Institutul de Energetică în calitate de autoritate contractantă a obiectului contractului de prestări servicii de cercetare științifică nr.XXXXX din 20 martie 2019.

Potrivit art.2 din Legea nr.133/2016, prin noțiunea de *conflicte de interese* se înțelege - situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii, iar prin noțiunea de *interes personal* – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale.

S-a constatat că interesul personal al lui Tîrșu Mihai rezultă din activitatea sa în calitate de persoană privată și anume, în calitate de cercetător științific și

prestator de servicii în baza contractului nr.XXXXX din 20 martie 2019 și anexa la acesta, care urma să beneficieze suma de XXXXX de lei pentru serviciile sale.

Conform art.12 alin.(3) din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor persoanele, conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

Astfel, conflictul de interese real a apărut când subiectul declarării (*Mihai Tîrșu*), în calitate de director interimar al Institutului de Energetică și în același timp în calitate de persoană privată, prestator de servicii, a fost chemat să încheie prin intermediul persoanei terțe (*directorul adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX*) a actului juridic (*contractul nr.XXXXX prestări servicii de cercetări științifice din 20 martie 2019 și anexa la acesta*), în care a avut interese personale și a vizat persoana juridică (*Institutul de Energetică*), cu care are relații cu caracter patrimonial, generate din salariul achitat pentru munca prestată în calitate de director interimar al Institutului de Energetică și care a influențat exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, de director interimar al Institutului de Energetică.

Conform art.12 alin.(4) lit. a) și b) din Legea nr.133/2016, în cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat: a) să informeze șeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află; b) să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.

Astfel, Mihai Tîrșu, exercitând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, era obligat să informeze imediat organul ierarhic superior (Ministerul Educației, Culturii și Cercetării), dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se afla și să nu încheie prin intermediul persoanei terțe (*directorul adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX*) actul juridic (*contractul nr.XXXXX prestări servicii de cercetări științifice din 20 martie 2019 și anexa la acesta*) în exercitarea mandatului funcției publice până la soluționarea conflictului de interese.

Reieșind din prevederile art.12 alin.(10) din Legea nr.133/2016, conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice, cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).

Respectiv, conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării (Mihai Tîrșu) prin intermediul persoanei terțe (directorul adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX) la încheierea actului juridic (contractul nr.XXXXX prestări servicii de cercetări științifice din 20 martie 2019 și anexa la acesta) în exercitarea mandatului funcției publice, cu încălcarea prevederilor alin.(4) al art.12 din Legea nr.133/2016.

Conform art.14 alin.(1)-(3) din Legea privind declararea averii și intereselor personale, soluționarea unui conflict de interese real se face prin examinarea situației de conflict și prin determinarea și aplicarea opțiunii pentru soluționarea conflictului. Conflictul de interese real se soluționează de către subiectul declarării, conducătorul organizației publice, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz. Până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abținerii.

Din norma dată de drept rezultă că, până la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării, la caz, Mihai Tîrșu, îi era interzis întreprinderea oricărei acțiuni pe cauză, cu excepția abținerii.

Totodată, din dispozițiile alin.(4) al art.14 din Legea nr.133/2016, rezultă că, subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin *abținerea* de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, *de la încheierea actului juridic*, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, informând toate părțile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor.

Cele menționate denotă că, Mihai Tîrșu, în calitate de director interimar al Institutului de Energetică, nu a declarat conflictul de interese real generat până la data de 20 martie 2019, și nici nu a informat despre faptul dat organul ierarhic superior, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, cu privire la situația dată, nefiind astfel, consemnat cazul respectiv, în Registrul declarațiilor privind conflictele de interese al Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

Mai mult, prin demersul nr.04-10/2372 din 03 octombrie 2019, adresat directorului adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX, notificat acestuia la 15 octombrie 2019, inspectorul de integritate, Ion Crețu a solicitat informații și acte justificative despre motivul acționării sale în calitate de reprezentant al autorității contractante la semnarea contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXX din 20 martie 2019 și anexei la acesta, cât și actele justificative prin care a fost împuternicit de a semna actul juridic în litigiu (f.d.18, din dosarul administrativ).

Suplimentar, prin răspunsul nr.47/21-144 din 17 octombrie 2019, înregistrat la ANI cu nr.5152 din 21 octombrie 2019, Institutul de Energetică, în persoana directorului interimar, Mihai Tîrșu, a menționat că din totdeauna în toate instituțiile academice, și nu numai, directorul adjunct a semnat actele pentru director, deoarece nu este corect ca directorul să-și semneze propriile acte, că aici ar putea

să apară conflict de interese din partea directorului adjunct (f.d.29-30, din dosarul administrativ).

Ține de menționat că, prin Nota de serviciu din 26 noiembrie 2019, inspectorul de integritate, Ion Crețu, a solicitat prelungirea termenului de efectuare a controlului cu 30 de zile lucrătoare din motiv că, la 25 noiembrie 2019, fiind revizuit conținutul dosarului, s-a depistat că nu a parvenit informația de la Ministerul Finanțelor (nr.04-10/2371) și de la directorul adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX, (nr.04-10/2372), din care considerente urmează a fi solicitată informația suplimentară, după care va fi solicitat punctul de vedere (f.d.26, dosarul administrativ).

Prin răspunsul din 29 noiembrie 2019 înregistrat cu nr.6682, directorul adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX, a comunicat că, în lipsa directorului (delegație, concediu, boală sau risc creat a situației conflictului de interese etc) în instituții se desemnează prin ordin cel puțin încă o persoană cu drept de semnătură a documentelor financiare. În cazul examinat, dânsul a fost abilitat cu dreptul de semnătură a documentelor financiare în caz de lipsă a directorului (ordinul nr.XXXXX din 09 februarie 2015). Deoarece Mihai Tîrșu, la acel moment se afla în funcția de director al Institutului de Energetică, conducător de lucrări și executant al unui compartiment concret de lucrări al contractului nr.XXXXX din 20 martie 2019, pentru a exclude crearea situației de conflict de interese și respectarea principiului de ierarhie, s-a aplicat practica de aprobare a contractului individual de muncă din cadrul contractului economic nr.XXXXX din 20 martie 2019 a lui Tîrșu Mihai de persoana abilitată cu acest drept de semnare, în cazul dat, pe el, aflat în funcția de director adjunct pe probleme de știință al Institutului de Energetică. A declarat că, dânsul a acționat în calitate de reprezentant al autorității contractante la aprobarea contractului prenotat întru a exclude situația creării conflictului de interese (f.d.19-21, din dosarul administrativ).

La 17 ianuarie 2020, inspectorul de integritate, Ion Crețu, a expediat în adresa lui Mihai Tîrșu, invitația nr.04-10/115, notificată ultimului la 22 ianuarie 2020, prin care a solicitat prezentarea în termen de 15 zile de la recepționarea invitației, punctul de vedere în scris sau prin alt mijloc care confirmă informare (telegramă, fax, e-mail) asupra legalității semnării de către el a contractului nr.XXXXX de prestări servicii de cercetare științifică din 20 martie 2019 ce formează obiectului controlului (f.d.67, din dosarul administrativ).

La 27 ianuarie 2020, Mihai Tîrșu a prezentat punctul său de vedere în scris, înregistrat la ANI sub nr.446, prin care a indicat că nu există depășiri de atribuții la semnarea contractului în litigiu. Aceste lucrări de cercetare au fost planificate la începutul anului, cu indicarea sumelor salariale pentru fiecare persoană și au fost aprobate în cadrul contractului instituțional nr.XXXXX din 15 ianuarie 2019 aprobat de fondator și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, coordonat cu Ministerul Finanțelor. Directorul instituției are dreptul de a activa ca cercetător pe 0,5 salariu conform legii și în cadrul contractului ce constituie obiectul controlului a activa ca cercetător. La recomandarea Ministerului Finanțelor toate contractele,

directorul în cadrul la toate instituțiile de cercetare sunt semnate de vice directori, inclusiv a fost și acesta. Contractul în cauză a fost obținut prin concurs anume de director și aceștia nu sunt bani din bugetul public. Mijloacele atrase prin contract contribuie la dezvoltarea instituțiilor de stat.

Totodată, prin răspunsul nr.158-08/7 din 20 februarie 2020, Academia de Științe a Moldovei a comunicat că conform art.111 alin.(2) din Legea nr.190 din 21 septembrie 2017 și Hotărârii Guvernului nr.60 din 16 ianuarie 2018, calitatea de fondator al Institutului de Energetică îi revine Ministerului Educației, Culturii și Cercetării. În opinia Academiei de Științe, Mihai Tîrșu urma să declare Ministerului Educației, Culturii și Cercetării conflictul de interese în conformitate cu art.12 alin.(4)-(6) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr.133 din 17 iunie 2016, care în prezent este fondatorul Institutului de Energetică (f.d. 69-70, din dosarul administrativ).

De asemenea, potrivit răspunsului Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al RM nr.10-09/1321 din 28 februarie 2020, înregistrat la ANI sub nr.1336 din 04 martie 2020, conform pct.4 din Hotărâre Guvernului nr.50/2018 cu privire la activitatea unor organizații de drept public din domeniile cercetării și inovării, și Anexa nr.31 la Hotărârea Guvernului nr.691/2017 cu privire la organizare și funcționarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, Institutul de Energetică se regăsește în lista organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și invocării în care Ministerul Educației, Culturii și Cercetării exercită funcția de fondator (f.d.74, din dosarul administrativ).

La 03 martie 2020, a fost întocmit Aviz la proiectul la actul de constatare întocmit de inspectorul de integritate (f.d.85-93, din dosarul administrativ).

Prin actul de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 al inspectorului de integritate al Inspectoratului de Integritate al Autorității Naționale de Integritate, Ion Crețu, s-a constatat că Tîrșu Mihai, director interimar al Institutului de Energetică, a încălcat regimul juridic al conflictelor de interese prin nedeclararea în modul și în termenul stabilit a conflictului de interese și nesoluționarea acestuia prin abținere, exprimat prin luarea unilaterală a deciziei de semnare a contractului de prestări servicii de cercetări științifice nr.XXXXXX din 20 martie 2019 și anexei acestuia prin intermediul persoanei terțe, directorului adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX, în calitate de autoritate contractantă și respectiv Tîrșu Mihai, în calitate de prestator de servicii. A fost sesizată autoritatea responsabilă de numire în funcție, în termen de 5 zile din momentul în care actul de constatare, va rămâne definitiv, în vederea încetării raporturilor de muncă ori de serviciu ale lui Mihai Tîrșu. S-a decăzut Mihai Tîrșu din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, pe o perioadă de 3 ani, de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese. S-a înscris Mihai Tîrșu în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data

rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese (f.d.13-18).

Prin scrisoarea nr.04-10/918 din 05 martie 2020, Autoritatea Națională de Integritate a expediat în adresa lui Tîrșu Mihai actul de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 (f.d.93, din actul administrativ).

Conform art.11 din Legea nr.133/2016, în procesul îndeplinirii atribuțiilor lor de serviciu, subiecții declarării sunt obligați să respecte următoarele principii generale de evitare a conflictelor de interese: a) servirea interesului public cu imparțialitate și obiectivitate; b) asigurarea transparenței și a controlului public al activității; c) responsabilitatea individuală și exemplul personal.

Analizând constatările enunțate, raportate la cadrul legal citat supra, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră ca fiind legal și întemeiat Actul de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020 emis de inspectorul de integritate al Inspectoratului de Integritate al Autorității Naționale de Integritate, Ion Crețu, deoarece cu certitudine s-a stabilit că Mihai Tîrșu, exercitând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, a încălcat regimul juridic al conflictului de interese, manifestat prin nedeclararea în modul și în termenul stabilit a conflictului de interese și nesoluționarea acestuia prin abținere, exprimat prin luarea unilaterală a deciziei de semnare a contractului nr.XXXXXX din 20 martie 2019 și anexei la acesta privind prestarea serviciilor de cercetare științifică prin intermediul persoanei terțe, directorul adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX, în calitate de autoritate contractantă și respectiv Mihai Tîrșu în calitate de prestator de servicii.

Or, cert se deduce faptul că, Mihai Tîrșu, fiind subiect al declarării, a avut un interes patrimonial prin semnarea contractului de prestări servicii prin intermediul persoanei terțe (directorului adjunct al Institutului de Energetică, XXXXX).

De altfel, întru excluderea situației de conflict de interese, în conformitate cu art.12 din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, Mihai Tîrșu, exercitând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, era obligat, să informeze din timp organul ierarhic superior, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării despre conflictul de interese în care se află și să nu admită încheierea actului juridic în litigiu prin intermediul persoanei terțe, în exercitarea mandatului său până la soluționarea conflictului de interese, în perioada căreia este interzisă oricare acțiuni pe cauză, cu excepția abținerii.

Mai mult ca atât, chiar și Ministerul Educației, Culturii și Cercetării prin scrisoarea nr.10-09/1321 din 28 februarie 2020, ca fiind fondator al Institutului de Energetică, a confirmat faptul că, Tîrșu Mihai nu a declarat conflictul de interese real generat până la data de 20 martie 2019 și nici nu a informat Ministerul despre acest fapt, din care considerente cazul dat nu a fost consemnat în Registrul

declarațiilor privind conflictele de interese al Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (f.d.74 din dosarul administrativ).

Cât privește argumentul invocat de Mihai Tîrșu precum că, din totdeauna în toate instituțiile academice și nu numai directorul adjunct semnează actele pentru director, deoarece nu este corect ca directorul să-și semneze actele pentru el, Colegiul lărgit reține decizia de inadmisibilitate nr.87 din 22 noiembrie 2016 a Curții Constituționale a sesizării nr.135b/2016 privind interpretarea articolelor 122 și 125 din Constituția RM, unde la §18 Curtea a notat că „...Procurorul General numește adjuncții săi, le repartizează domeniile de competență și stabilește ordinea substituirii sale de către adjuncți *în cazul absenței sau al imposibilității de exercitare a funcțiilor sale.*”. Iar, la §20, din aceeași decizie, care a fost menționat supra, Curtea a notat că, interimarul preia de drept plenitudinea competențelor titularului, fiind subiect al declarării pe perioada interimatului.

Prin urmare, directorul adjunct exercită aceleași funcții ca și directorul (general) în situația absenței temporare ale ultimului de la serviciu sau imposibilității de exercitare a funcțiilor sale, ceea ce la cazul speței nu se atestă, întrucât reieșind din ordinul nr.XXXXXX din 09 februarie 2015 al directorului interimar al Institutului de Energetică, Mihai Tîrșu, XXXXX a fost angajat în funcția de director adjunct interimar (până la concurs) al Institutului de Energetică, cu *dreptul de semnătură a documentelor financiare*, fapt ce rezultă și din răspunsul ultimului din 29 noiembrie 2019 (f.d.19-20, 53, din dosarul administrativ).

Tot prin același răspuns, XXXXX a declarat că a semnat actul juridic în lipsa directorului interimar al Institutului de Energetică, Mihai Tîrșu, însă tot din spusele primului reiese că, la data semnării actului juridic, intimatul s-a aflat la locul de muncă. Faptul dat rezultă și din contractul nr.XXXXXX din 20 martie 2019 și anexa la acesta, care au fost semnate în același timp de Mihai Tîrșu, în calitate de prestator de servicii, și XXXXX, în calitate de director adjunct al Institutului de Energetică (f.d.32-33, din dosarul administrativ).

Mai mult, contractul nr.7 de prestări servicii de cercetări științifice XXXXX din 20 martie 2019 și anexa la acesta, nu reprezintă documente financiar-contabile pentru care XXXXX a indicat că a fost împuternicit de a le semna, dar acte juridice din categoria contractelor de achiziții publice, care urma a fi semnate nemijlocit de către conducătorul Institutului de Energetică.

Cele menționate denotă că, Mihai Tîrșu, deținând funcția de director interimar al Institutului de Energetică, fiind conștient de conflictul de interese real creat, a decis implicarea directorului adjunct al Institutului, XXXXX, în procesul de încheierea a actului juridic în rezultatul căruia urma să beneficieze de o remunerație în sumă de XXXXX de lei, apoi la rândul său, a semnat contractul de prestări servicii de cercetare științifică din numele Institutului de Energetică cu cercetătorul științific Mihai Tîrșu.

Cât privește concluzia instanțelor de judecată ierarhic inferioare precum că de către Autoritatea Națională de Integritate nu a fost respectat termenul general prevăzut la art.60 din Codul administrativ în care procedură administrativă trebuia

finalizată, având în vedere că sesizarea a fost depusă la 22 septembrie 2019, iar procedura de control s-a finalizat la 05 martie 2020 cu emiterea actului de constatare nr.32/10, ceea ce denotă că procedura administrativă a depășit termenul legal de 30 de zile și cel maxim de 90 de zile, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție o consideră neîntemeiată, din următoarele aspecte.

Conform art.60 alin.(1), (4) și (5) din Codul administrativ, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel. Din motive justificate legate de complexitatea obiectului procedurii administrative, termenul general poate fi prelungit cu cel mult 15 zile. Această prelungire are efect doar dacă este comunicată în scris participanților la procedura administrativă în termen de 30 de zile, împreună cu motivele prelungirii. În mod excepțional, când în procedura administrativă se înregistrează cazuri de complexitate deosebită care necesită timp pentru prelucrarea documentelor, autoritatea publică poate stabili un termen mai mare pentru finalizarea procedurii administrative, care nu va depăși 90 de zile.

Din norma dată de drept citată rezultă că, legiuitorul cert a prevăzut termenul general de 30 de zile în care o procedură administrativă trebuia finalizată, dacă legea nu prevede altfel.

De aici rezultă că, această prevedere legală este o normă generală, care admite excepțiile prevăzute de legea specială.

Totodată, instanța de recurs reține prevederile art.10 alin.(1) din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în vigoare la data efectuării controlului privind respectarea regimului conflictelor de interese de către Tîrșu Mihai, care reglementează că, controlul averii și al intereselor personale ale subiecților declarării se efectuează de către Autoritatea Națională de Integritate în conformitate cu Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Așadar, procedura administrativă în cadrul controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor este reglementată de legea specială și anume, Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care și urmează a fi aplicată în speță.

Or, art.5 alin.(2) și (3) din Legea nr.100 din data de 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative, reglementează că normele juridice generale sunt aplicabile fie tuturor raporturilor sociale sau subiecților de drept, fie unor categorii de raporturi sau de subiecți, fără a-și pierde caracterul de generalitate. Normele juridice speciale sunt aplicabile în exclusivitate anumitor categorii de raporturi sociale sau subiecți strict determinați. În caz de divergență între o normă generală și o normă specială, care se conțin în acte normative de același nivel, se aplică norma specială.

Reieșind din dispozițiile art.37 alin. (1)-(3) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în redacția legii în vigoare la acel moment, după repartizarea aleatorie a sesizării de efectuare a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate va dispune începerea controlului. Prevederile art.31, art.32 alin.(3)–(5), art.33, art.34 alin.(2), art.35 și art.36 se aplică în mod corespunzător și în cadrul procedurii de inițiere a controlului și de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

În cadrul procedurii de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate are obligația de a invita persoana supusă controlului să-și prezinte punctul de vedere printr-o scrisoare recomandată cu aviz de primire sau prin orice alt mijloc care confirmă informarea (telegramă, fax, e-mail etc.). Punctul de vedere al persoanei supuse controlului poate fi prezentat în termen de 15 zile de la recepționarea invitației. Dacă recepționarea invitației pentru a prezenta un punct de vedere nu este confirmată mai mult de 30 de zile de la expedierea acesteia, inspectorul de integritate întocmește actul de constatare numai după expirarea a 15 zile de la expedierea unei invitații repetate, indiferent de faptul dacă a fost sau nu confirmată recepționarea acesteia.

După cum se observă din materialele cauzei și dosarul administrativ, în perioada 25 septembrie 2019 (repartizării sesizării) – până la 05 martie 2020, în procedura de control, inspectorul de integritate a efectuat un șir de acțiuni întru elucidarea eventualelor încălcări a regimului juridic al conflictelor de interese din partea subiectului declarării, Mihai Tîrșu, director interimar al Institutului de Energetică, etape care au fost amănunțit descrise supra.

De asemenea, potrivit art.31 alin.(1) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în vigoare la acel moment, stipulează că în termen de 15 zile de la data repartizării sesizărilor, inspectorul de integritate efectuează verificarea prealabilă a acestora. În cadrul verificării prealabile, inspectorul de integritate verifică respectarea condițiilor de formă și conținut ale sesizărilor și existența bănuielii rezonabile privind încălcarea regimului juridic de declarare a averii și a intereselor personale. Verificarea prealabilă include validarea datelor din declarațiile de avere și interese personale prin intermediul sistemului informațional e-Integritate. Verificarea prealabilă se finalizează cu emiterea unui proces-verbal de inițiere a controlului sau de refuz al inițierii controlului.

Conform art.32 alin.(3) și (4) din aceeași Lege, în redacția legii în vigoare la acel moment, în procesul de control al averii și intereselor personale, inspectorul de integritate are dreptul să solicite oricăror persoane fizice sau persoane juridice de drept public ori privat, inclusiv instituțiilor financiare, documentele și informațiile necesare pentru realizarea controlului. La solicitarea inspectorului de integritate, subiecții menționați la alin.(3) sunt obligați să prezinte Autorității, în

termen de 15 zile de la recepționarea solicitării, pe suport de hârtie sau în format electronic, datele, informațiile, înscrisurile și documentele justificative solicitate.

Din cele menționate, Colegiul lărgit constată că atât instanța de apel, cât și prima instanță eronat au examinat legalitatea desfășurării procedurii de control cu privire la respectarea regimului juridic al conflictelor de interese de către Mihai Tîrșu prin prisma respectării termenului general al procedurii administrative prevăzut la art.60 din Codul administrativ.

Or, legea specială ce reglementează procedura efectuării controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, a stărilor de incompatibilitate, precum și a încălcării regimului juridic al restricțiilor și limitărilor și anume, Legea nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în redacția legii în vigoare la data inițierii controlului, stabilea alți termeni de finalizare a procedurii de verificare, care cumulativ depășesc cu mult termenul general al procedurii administrative de 30 de zile prevăzut la art.60 din Codul administrativ, totodată nefiind stabilit un anumit termen limită în acest sens.

De fapt, chestiunea cu privire la termenul de verificare a respectării regimului juridic al conflictelor de interese în privința lui Tîrșu Mihai urma a fi verificată prin prisma art.27 din Codul administrativ, care cert statuează că, în cazul în care prezentul cod sau alte legi speciale nu impun un anumit termen, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze *într-un termen rezonabil*.

Prin urmare, având în vedere volumul de lucru realizat de către inspectorul de integritate și sarcina de lucru, Colegiul lărgit consideră că nu a fost încălcat termenul rezonabil al procedurii administrative.

Mai mult ca atât, Legea nr.132/2016 nu prevede careva limitări în timp al inspectorului de integritate la efectuarea controlului pentru a obține toată informația necesară în scopul examinării obiective, corecte și multiaspectuale a cauzei, cu emiterea în acest sens a unu act de constatare motivat și întemeiat. Or, termenul special de 30 de zile ar restricționa nu numai inspectorul de integritate în aplicarea instrumentelor necesare privind verificarea respectării regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, dar și subiectul supus controlului în cazul imposibilității prezentării unor probe.

Cele nominalizate denotă că, la caz, prevederile art.60 din Codul administrativ nu sunt aplicabile.

Totodată, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră ca fiind eronată concluzia primei instanțe referitor la lipsa competenței inspectorului de integritate la semnarea Actului de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020, din motivele ce succed.

Potrivit art.6 din Legea nr.132 din 17.06.2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în vederea realizării misiunii sale, Autoritatea are următoarele funcții: a) exercitarea controlului averii și al intereselor personale; b) exercitarea controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de

interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor; c) constatarea și sancționarea încălcărilor regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Totodată, art.7 alin.(2) din aceeași Lege, statuează că, în domeniul exercitării controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, Autoritatea: a) constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Din prevederile art.14 alin.(4) din Legea nr.132/2016, președintele și vicepreședintele Autorității nu exercită atribuții privind controlul averilor și al intereselor personale, privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Reieșind din prevederile art.19 din Legea nr.132/2016, inspectorii de integritate desfășoară următoarele activități: a) primesc, colectează, centralizează și procesează date și informații cu privire la situația averilor deținute de persoane în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice și de demnitate publică, de asemenea cu privire la incompatibilitățile și conflictele de interese ale persoanelor care ocupă o funcție publică sau de demnitate publică; b) efectuează controlul averilor și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor; c) efectuează controlul privind depunerea în termen a declarațiilor de avere și interese personale de către subiecții declarării; d) constată diferențele substanțiale, ținând cont de modificările intervenite în averea subiectului declarării în timpul exercitării mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică și în veniturile obținute de acesta în aceeași perioadă; e) examinează și soluționează conflictele de interese ale persoanelor prevăzute de Legea privind declararea averii și a intereselor personale; f) sesizează organizația publică în care activează subiectul declarării sau autoritatea responsabilă de numirea în funcție a acestuia în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale acestuia în cazul constatării unei stări de incompatibilitate sau a unui conflict de interese; g) întocmesc acte de constatare în condițiile legii; h) constată contravenții, examinează cauze contravenționale și aplică sancțiuni contravenționale.

Conform art.20 alin.(3) și (4) din Legea nr.132/2016, inspectorul de integritate nu solicită și nu primește dispoziții, inclusiv de la președintele sau vicepreședintele Autorității, referitoare la controalele privind averea și interesele personale, privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor. Orice tentativă de influență din partea președintelui sau a vicepreședintelui Autorității ori din partea unor persoane terțe este comunicată de către inspector imediat Consiliului de Integritate.

Potrivit art.34 alin.(1) din aceeași Lege, dacă după exprimarea verbală sau în scris a punctului de vedere al persoanei supuse controlului se constată că între averea dobândită în timpul exercitării mandatelor, a funcțiilor publice sau de

demnitate publică și veniturile obținute în aceeași perioadă este o diferență substanțială și deținerea averii are caracter nejustificat sau dacă persoana supusă controlului nu se prezintă, în termen de 15 zile de la confirmarea recepționării invitației, să-și prezinte punctul de vedere, *inspectorul de integritate întocmește un act de constatare*, cauza fiind transmisă în instanța de judecată competentă spre examinare în vederea dispunerii confiscării averii nejustificate.

Din prevederile art.35 alin.(1) și (2) din Legea nr.132/2016, actul de constatare va cuprinde următoarele: a) partea introductivă, în care se indică data și locul întocmirii actului, numele și prenumele inspectorului de integritate, funcția și datele privind persoana supusă controlului, motivul controlului; b) partea descriptivă, care cuprinde: punctul de vedere al persoanei supuse controlului, dacă acesta a fost exprimat; constatarea diferențelor substanțiale, cu stabilirea existenței averii nejustificate sau a părții nejustificate din avere; rezultatele expertizelor, după caz; c) concluzii și decizii. Inspectorul de integritate, în termen de 5 zile de la întocmirea actului de constatare, îl transmite în scris persoanei verificate. După caz, acesta este transmis și organelor de urmărire penală sau Serviciul Fiscal de Stat.

Iar, potrivit art.38 alin.(1) și (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în urma controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, *inspectorul de integritate emite un act de constatare* în cazul în care stabilește că: a) persoana supusă controlului nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese sau a emis/adoptat un act administrativ, sau a încheiat direct ori prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, sau a luat personal o decizie ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese; b) persoana supusă controlului s-a aflat ori se află în stare de incompatibilitate; c) persoana supusă controlului a încălcat restricțiile prevăzute de lege. Actul de constatare privind încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor se întocmește în conformitate cu prevederile art.35 și se aduce la cunoștința persoanei vizate de acesta în termen de 5 zile lucrătoare de la data întocmirii.

Din analiza nomelor de drept citate supra, Colegiul lărgit observă că, competența privind semnarea actului de constatare nu este atribuită niciunui funcționar din cadrul Autorității Naționale de Integritate, inclusiv vicepreședintelui și președintelui.

Cu toate acestea, legea prevede competența inspectorului de integritate de a întocmi actul de control și de a constata abaterile în urma controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

În împrejurările expuse, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că, inspectorului de

integritate îi aparține competența de a semna actul de constatare, având în vedere faptul că legea nu prevede o limitare în acest sens.

Or, din sensul larg al sintagmelor „*inspectorul de integritate întocmește un act de constatare*” și „*inspectorul de integritate emite un act de constatare*” se prezumă competență inspectorului de integritate nu doar de a perfecta actul de constatare propriu-zis, dar și dreptul de a-l semna.

Conform art.29 alin.(1)-(3) din Codul administrativ, orice măsură întreprinsă de autoritățile publice prin care se afectează drepturile sau libertățile prevăzute de lege trebuie să corespundă principiului proporționalității. O măsură întreprinsă de autoritățile publice este proporțională dacă: a) este potrivită pentru atingerea scopului urmărit în temeiul împuternicirii atribuite prin lege; b) este necesară pentru atingerea scopului; c) este rezonabilă. Măsura întreprinsă de autoritățile publice este una rezonabilă dacă ingerința produsă prin ea nu este disproporțională în raport cu scopul urmărit.

În circumstanțele enunțate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că actul administrativ individual contestat – Actul de constatare nr.32/10 din 05 martie 2020, a fost emis de către Autoritatea Națională de Integritate în conformitate cu legislația în vigoare și cu respectarea principiului proporționalității prevăzut la art. 29 din Codul administrativ.

Faptele constatate și elucidate permit instanței de recurs să conchidă că instanța de apel și prima instanță au emis soluții neîntemeiate, cu aprecierea arbitrară a probelor din dosar și aplicarea eronată a normelor de drept material, motiv din care decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, care sunt bazate pe concluzii contradictorii, nu pot fi menținute.

Din considerentele menționate supra, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, și de-a emite o decizie nouă de respingere integrală a acțiunii depuse de Tîrșu Mihai.

În conformitate cu art.248 alin.(1) lit.c) și alin.(2) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate a Republicii Moldova.

Se casează integral decizia din 20 aprilie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 15 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, și se emite o decizie nouă prin care:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Tîrșu Mihai împotriva Autorității Naționale de Integritate a Republicii Moldova cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Nina Vascan

Nicolae Craiu

Dumitru Mardari

Aliona Miron